

Idazleei galdezka

Euskal Herriko Unibertsitatea

Inkestan parte hartzeko gonbidapena jaso nuenean, lanan unibertsitate-arlorantz bideratuta egongo zela pentsatu nuen, hau da, barne-erabilera izango zuela eta kalera begira proiektiorik izango ez zuela uste nuen, artean ez bainekien inkestan parte hartutakoen erantzunak liburu batean bildu eta argitara emango zituztela, argazkiekin eta guzti... Egia esateko, liburu oso ondo geratu da, txukuna da, eta diseinuak ere maila polita du... Beraz, liburuaren alderdi formalak ondo taxututa daude. Eta esan bezala, pixka bat harrিতa geratu naiz, beste zerbait espero bainuen; beraz, ustekabe atsegina hartu dut. Bestalde, liburuan planteatzen den gaia interesgarria da: hiru galdera labur dira, historikoak (nazioarteko ekimen sonatu batean oinarrituak), eta euskarazko literaturako protagonista ugariren erantzunak jasotzen ditu.

Ez naiz idazle bakoitzaren erantzunak komentatzen hasiko, noski, horrek liburu oso bat idazteko adina emango bailuke. Baina, oro har, inpresio ona eman didatela esango dut, eta beste idazle batzuek idaztearen misterioari buruz eman dituzten iritziak ezagutzea gustatu egin zait. Batzuek era apur bat literario batez erantzun dute, ia-ia poetikoki erantzun dute; beste batzuek –gehientsuenek– gaiari heldu diote eta saiatu dira ikuspegi hotzago eta arrazionalago batez erantzuten. Baina bai kasu batean bai bestean, denen erantzunak eta iritziak interesgarriak zirela iruditu zait eta gustura irakurri ditut.

Apur bat lotsatuta sentitu naiz, eta beharbada *mea culpa* intonatu beharko nuke, betidanik gustatu zaizkidan eta normalean inoiz huts egin izan ez didaten euskal idazle batzuen izen-abizenak ez aipatzeagatik. Egia da, hala ere, juzgatu behar duguna ez dela egilea, esku artean daukagun liburuak baizik. Berdin dio egile bat, oro har, gure gogokoa den ala ez; zeren egile berberak izan dezake asko gustatu zaigun liburu bat, eta bat ere gustatu ez zaigun beste bat. Horregatik, gure estimuaren helburua, egileak ez, baina egilearen liburuak izan behar dira.

Nire literatur zaletasun osoa beti egon da lotetsita euskararen munduarekin, baita kanpoko literaturaren kasuan ere, euskarara egindako itzulpenen bidez gozatzeko aukera eta zori ona izan baititut. Egia da, hala ere, hainbat urtetan, arreta handiagoa jarri dudala euskarazko literatura-itzulpenetan, euskal idazleen literatura-ekoizpenean baino. Hemen ere azpimarratu beharra dago euskal literaturak azken 30 urteotan egin duen bide ikaragarria, eta esan beharra dago ezen, duela 30 urte egiten zen literatura gaur egun egiten dena baino oinarritzkoagoa zela, kalitate-maila jakinak lortzea kostatu egiten zitzaion, eta areago modu homogeneo batez (idazle-kolektibo gisa alegia), baina gaur egun orduko ahulezia asko gainditu egin dira. Euskal kulturaren munduan oso jende ona eta interesgarria daukagu. Akademikoki primeran prestatutako pertsonak izaten dira, eta alde horretatik, ezer gutxi daukate inbidiatzekorik beste herrialde batzuetako idazleei edo intelektualei. Bai, geure idiosinkrasia berezia daukagu, euskararekin baditugu geure gorabeheratxoak, elebitasunaren ondorioak, mundu euskaldun berriaren ajeak, mundu euskaldun zaharraren inkongruentziak –berau ere oso elebiduna, berariaz, eta zer esanik ez arlo akademikoan–, eta abar, eta abar. Baina, oro har, nire ustez gure literaturak funtzionatu egiten du, eta euskaraz idatzitako liburuen kalitatea eta ematen diguten plazera zalantzarik gabeak dira. Horrela pentsatuko ez banu, beti horrela pentsatu izan ez banu, aspaldian erabakiko nukeen euskaldun idazleen kolektibotik ateratzea.

Hala eta guztiz ere, euskal idazleen munduarekiko halako “erdeinu” batean jausi ez ote garen susmoak nago, eta pluralean hitz egiten dut zeren liburu irakurri ahala ohartu bainaiz ezen, ni ez ezik, inkestari erantzun dioten idazleetako askok eta askok ekidin dutela gehien maite dituzten edo soilik gustatu egiten zaizkien euskal idazleei buruzko aipamenak egitea. Akaso idazleok bekaiztiak gara; beharbada, gurea baino ibilbide distiratsuagoa izan duten beste idazleekiko pittin bat zitalak gara idazleok, eta horrez gain, baita beste arrazoi batzuegatik ere, esaterako, nahiko “bereziak” izaten garelako edota erdiestea kosta egin zaigun literatur eredu jakin batzuetara mugatzen garelako, eredu hori bakoitzak egindako bidearen eta ahaleginaren emaitzen arabera izanik. Idazleok irakurle apur bat sofistikuak garela –edo izan beharko genukeela– esan nahi dut, eta liburu batean ikusten dugula noizean behingo irakurle batek ikus dezakeen baino gehiago, eta alde horretatik onartu beharra dago idazleok edota irakurle amorratuok besteak baino zailagoak garela kontent uzteko orduan.

Nolanahi ere, esanikoa, euskarazko literatura eta euskararen egileak “berraurkitzen” ari naizela aspaldiko partez, eta oro har, ikusten dudana gustatu egiten zaidala, eta batez ere, egile bakoitzak eragiten didan dialektikan murgiltzea oso gogoko izaten dut, euskararen gerizpean sortutako dialektika bat baita, euskaldunek sortua euskaldunentzako (eta bertan parte hartu nahi duten guztientzako).

Gora Euskal Herriko Idazleak!!